

СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ: ІНСТРУМЕНТИ, ПЛАТФОРМИ, МОДЕЛІ

Ачкасова Оксана Вікторівна, к.е.н., доцент, доцент кафедри соціальної економіки, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Цифрова трансформація стає визначальним фактором змін у всіх сферах суспільного життя, включаючи економіку, освіту, комунікації та соціальні ініціативи. У сучасному світі, де домінують технології, соціальне підприємництво набуває нових форм та можливостей, водночас стикаючись із серйозними викликами.

Соціальне підприємництво, яке спрямоване на вирішення суспільно значущих проблем за допомогою підприємницьких підходів, особливо виграє від цифровізації. Вона відкриває доступ до масштабованих інструментів, що дозволяють знижувати витрати, оптимізувати управління ресурсами та досягати ширшої аудиторії через інтернет і соціальні платформи. Цифрові технології сприяють зростанню прозорості, покращенню комунікації з партнерами та залученню фінансових ресурсів, наприклад, через краудфандинг або електронні платформи. Проте цифрова трансформація також ставить перед соціальними підприємцями низку викликів: від цифрового розриву та нерівного доступу до технологій до необхідності постійного оновлення цифрових компетенцій.

Крім того, важливо враховувати правові та етичні аспекти використання цифрових рішень у соціальній сфері. Дослідження значення цифровізації для соціального підприємництва є актуальним, адже воно дозволяє: зрозуміти, які технології є найбільш ефективними для вирішення соціальних проблем; визначити бар'єри, які стоять на шляху цифрової трансформації в цій сфері; розробити рекомендації для підвищення ефективності соціального підприємництва в умовах цифрового суспільства.

На думку експертів [2], цифрова трансформація — це процес докорінної зміни бізнес-моделей, операційних процесів та організаційної культури через інтеграцію цифрових технологій. Зокрема, вона передбачає автоматизацію процесів, використання великих даних (Big Data) для прийняття стратегічних рішень та впровадження штучного інтелекту для оптимізації операцій. Цифрова трансформація також спрямована на покращення клієнтського досвіду через персоналізацію послуг та більш ефективну взаємодію зі споживачами. Серед основних аспектів – підвищення прозорості та гнучкості організацій, що дозволяє швидше адаптуватися до ринкових змін. Експерти підкреслюють, що це не просто впровадження нових інструментів, а стратегічний підхід, що змінює принципи роботи компанії. Наприклад, хмарні технології та аналітика даних сприяють зниженню витрат і підвищенню ефективності. Таким чином, цифрова трансформація є ключовим інструментом для досягнення конкурентних переваг у сучасному світі.

Цифровізація чинить значний вплив на розвиток соціального підприємництва, сприяючи його адаптації до викликів сучасного суспільства. Вона змінює підходи до організації діяльності, підвищуючи її ефективність і прозорість. Завдяки впровадженню цифрових технологій соціальні підприємства можуть швидше реагувати на зміни в потребах суспільства, розробляючи інноваційні рішення для актуальних проблем. Це також сприяє демократизації доступу до ресурсів, дозволяючи навіть малим ініціативам конкурувати з більшими структурами. Крім того, цифровізація відкриває нові можливості для залучення партнерів і донорів через глобальні мережі та підвищує суспільну обізнаність про діяльність підприємств. У підсумку, цифрові зміни сприяють посиленню ролі соціального підприємництва у вирішенні соціальних викликів та забезпеченні сталого розвитку.

Соціальні підприємства можуть використовувати цифрові технології для підвищення ефективності вирішення соціальних проблем. Найбільш ефективними вважаються:

1. Штучний інтелект і аналіз даних. Ці інструменти сприяють глибшому розумінню соціальних проблем через аналіз великих обсягів інформації. Соціальні підприємства можуть використовувати машинне навчання для аналізу поведінки клієнтів, сегментації аудиторії та прогнозування попиту на послуги. Це допомагає приймати більш обґрунтовані управлінські рішення, наприклад, щодо розширення продуктів чи послуг, а також краще орієнтуватися на потреби вразливих груп населення. Використання розумних чат-ботів дає змогу автоматизувати комунікацію з клієнтами, швидко відповідати на запити та покращувати якість обслуговування. Це особливо важливо для підприємств, які надають послуги у великих масштабах. ШІ може аналізувати текстові запити та соціальні мережі для моніторингу настроїв у суспільстві, що корисно для адаптації послуг соціального підприємства до актуальних проблем і потреб. За допомогою ШІ можна автоматизувати рутинні завдання, такі як управління товарними запасами або розробка маркетингових стратегій, зменшуючи витрати часу та ресурсів

2. Соціальні мережі та цифровий маркетинг. Ці платформи забезпечують широке охоплення аудиторії для привернення уваги до соціальних ініціатив, залучення підтримки та інформування суспільства про важливі питання. Соціальні мережі, такі як **Facebook**, **Instagram**, **LinkedIn** або **TikTok**, дозволяють поширювати інформацію про діяльність підприємства та його соціальні ініціативи через публікації, відео та історії. Цифровий маркетинг включає розробку таргетованих рекламних кампаній для пошуку фінансової підтримки чи партнерства. Соціальні підприємства можуть використовувати інструменти, як-от Facebook Ads, Google Ads або рекламні можливості Instagram, для максимально ефективного впливу на цільову аудиторію. Instagram та Pinterest ідеально підходять для візуального представлення продуктів соціальних підприємств. Завдяки якісному контенту підприємства можуть створювати емоційний зв'язок із аудиторією, що збільшує шанси на продажі. За допомогою таких інструментів, як Google Analytics, Facebook Insights та Hootsuite, підприємства можуть відстежувати ефективність своїх кампаній і коригувати стратегії для досягнення кращих результатів.

3. Платформи для електронної комерції. Електронна комерція дозволяє соціальним підприємствам продавати товари або послуги онлайн, досягаючи більшої аудиторії. Популярні платформи включають **Etsy**, яка підходить для виробників унікальних товарів, **Shopify** — для створення власних онлайн-магазинів, а також **Prom.ua** та **OLX** в Україні. Вони надають прості інструменти для управління продажами, інтеграції з платіжними системами та аналітики, що сприяє підвищенню ефективності діяльності.

4. Платформи для краудфандингу. Вони спрощують залучення фінансування для соціальних проєктів і забезпечують прямий зв'язок із потенційними донорами. Використання спеціалізованих онлайн-платформ дозволяє підприємствам звертатися до глобальної спільноти інвесторів, донорів та волонтерів. Такі платформи, як GoFundMe, Kickstarter, Indiegogo, а також українська Спільнокошт, створюють умови для фінансової підтримки проєктів, що мають позитивний вплив на суспільство. Українські соціальні підприємства мають унікальну можливість використовувати локальні та міжнародні краудфандингові платформи для реалізації своїх проєктів, об'єднуючи ресурси громади та сучасні цифрові інструменти для досягнення соціальних змін.

5. Технології дистанційної освіти та тренінгів. Допомагають підвищувати рівень знань і навичок як у команді соціального підприємства, так і серед його бенефіціарів, сприяючи сталому розвитку. **Coursera** і **Udemy** пропонують курси з управління, фінансів, маркетингу та підприємництва, включно з програмами провідних університетів. В Україні популярністю користується платформа **Prometheus**, яка забезпечує доступ до безкоштовних курсів українською мовою, зокрема в галузі бізнесу. Аналогічні можливості надають **EdEra** і **НаУрок**, що акцентують увагу на практичному навчанні.

6. Платформи для співпраці та обміну досвідом. Для командної роботи та обміну досвідом соціальні підприємства можуть використовувати такі інструменти: Slack – платформа для внутрішньої комунікації, що підтримує інтеграцію з іншими сервісами. Trello – інструмент для управління проєктами з використанням візуальних дощок для завдань. Notion – універсальна платформа для документування, планування та співпраці, яка допомагає

організовувати дані в зручній формі. Ці технології сприяють підвищенню продуктивності, ефективності комунікації та інтеграції між членами команди чи партнерами [1–5].

Цифрова трансформація соціального підприємництва є важливим кроком до змін у способах реалізації соціальних ініціатив.

Однак цей процес супроводжується певними викликами. Одним із основних є цифровий розрив, який виражається у нерівному доступі до технологій у різних регіонах та серед соціальних груп. Крім того, брак технічних знань серед співробітників підприємств і потреба в значних фінансових інвестиціях для впровадження сучасних технологій є серйозними перешкодами. Нерідко соціальні підприємства мають обмежений доступ до фінансування, необхідного для цифрових інновацій.

Незважаючи на це, цифровізація відкриває нові перспективи для соціальних підприємств. Автоматизація процесів дозволяє знижувати витрати та зосереджуватися на стратегічних завданнях, таких як розвиток соціальних ініціатив. Глобальне охоплення інтернет-платформ дає змогу підприємствам масштабувати свою діяльність і залучати нові аудиторії. Цифрові технології сприяють інноваційності, що дозволяє підприємствам створювати нові моделі вирішення соціальних проблем, використовуючи штучний інтелект, аналіз даних і платформи для співпраці. Цифровізація також підвищує прозорість діяльності підприємств, що зміцнює довіру серед клієнтів і донорів. Завдяки цьому соціальні підприємства можуть залучати більше ресурсів і ефективніше виконувати свої соціальні місії. Отже, цифрова трансформація є важливим чинником розвитку соціального підприємництва, надаючи можливості для його масштабування, інноваційності та глобальної взаємодії.

Таким чином, цифровізація соціального підприємництва є складним, але необхідним процесом для його розвитку. Виклики, які постають перед підприємствами, потребують стратегічного підходу, зокрема залучення партнерів, інвестування в освіту працівників та використання вже доступних цифрових рішень. З іншого боку, перспективи цифрової трансформації створюють можливості для значного масштабування впливу соціальних підприємств, розширення доступу до послуг і зміцнення їхньої ролі в суспільстві. Подальші наукові дослідження в галузі цифрової трансформації соціального підприємництва повинні зосередитися на вивченні впливу цифрових технологій на ефективність соціальних підприємств у різних регіонах, зокрема в країнах, що розвиваються.

Перелік використаних джерел:

1. Боренков В. Основні напрями цифрової трансформації. URL: <https://www.bdo.ua/uk-ua/insights-2/information-materials/2024/main-areas-of-digital-transformation>.
2. Потужна М. Цифрова трансформація: визначення, ключові аспекти, технології та етапи реалізації. URL: <https://netwave.ua/tsifrova-transformatsiya-viznachennya-klyuchovi-aspekti-tehnologi-ta-etapi/>.
3. Ревко А. Роль соціального підприємництва у нагромадженні соціального капіталу та вирішенні проблем громади в умовах цифровізації економіки. Економіка та суспільство. №45. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-39>.
4. Юхновська Ю., Риженко О. Розвиток соціального підприємництва як тренд українського бізнесу. Галицький економічний вісник. 2022. Том 78–79. № 5–6. С. 84–95.
5. Digital Lab: соціальні підприємці. URL: <https://www.britishcouncil.org.ua/programmes/society/digital-lab-social-entrepreneurs>.